

УДК 821.581

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-2-40>

Цао ЦЗІН,

orcid.org/0000-0001-6762-5679

аспірантка кафедри мов і літератур Далекго Сходу та Південно-Східної Азії

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) caojing073017@gmail.com

ВТІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ЕСТЕТИКИ У ТВОРАХ ЛУ ЯО У КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛОКАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ 陕北民歌

Лу Яо (路遥, справжнє ім'я Ван Вейго 王卫国, 1949–1992) – яскравий представник плеяди китайських письменників, творчість яких розвивалася в руслі «літератури реформ». Його основні твори – оповідання «Трагічна сцена» (“惊心动魄的一幕”, 1980), повісті «Доля» (“人生”, 1982) і «Тяжкі часи» (“在困难的日子里”, 1982), роман «Звичайний світ» (“平凡的世界”, 1986–1989) та ін. присвячені опису життя сільських жителів гірського району Шеньсі в період економічних реформ 1970-х – 1980-х рр. Автор не прагне запропонувати свій «сценарій реформ» на селі, як це намагалися зробити інші письменники, натомість Лу Яо репрезентує реформи як складний період сумнівів, заперечень, втрат і одночасно – віри молодого покоління у краще майбутнє. В основі усіх творів Лу Яо лежать складні психологічні та соціальні конфлікти, розв'язання яких намагаються знайти герої. У рамках такої творчої концепції Лу Яо майстерно залучає місцевий фольклор (зокрема народні пісні Північних регіонів провінції Шеньсі) аби відтворити духовний стан персонажів. Успіх літературного твору невід'ємний від майстерності автора створювати яскравих персонажів. Останні вимагають особливої уваги до відображення психологічних станів та душевних переживань персонажів, які Лу Яо створює, зокрема, завдяки залученню автентичних народних пісень Північної Шеньсі. Метою запропонованого дослідження є визначення ідейно-художньої цінності народних пісень Північної Шеньсі у романі Лу Яо «Звичайний світ», а також виявлення ролі народного мистецтва у розвитку сюжетної лінії, висвітлення духовного світу письменника та створення яскравих персонажів. Таким чином, значна кількість цитат з народних пісень Північної Шеньсі мають особливу естетичну цінність, тісно пов'язану зі специфікою місцевого етнічного мистецтва та глибокою зацікавленістю автора в їх розкритті. Фрагменти з народних пісень Північної Шеньсі, вжиті у тексті роману «Звичайний світ», уможливають створення динамічних та емоційно насичених портретних характеристик персонажів. Варто визнати, що залучення досить специфічних текстів народних пісень Північної Шеньсі в літературні твори, може справляти негативний вплив на художню палітру цих творів, а також їх популяризацію. Водночас цей прийом безсумнівно оживлює реалістичну нарацію Лу Яо, увиразнює художню специфіку його творів та відіграє роль своєрідного «маркера» авторського ідіостилу.

Ключові слова: Китай, Північна Шеньсі, народні пісні.

Cao JING,

orcid.org/0000-0001-6762-5679

PhD student at the Department of Languages and Literatures of the Far East and Southeast Asia

Institute Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) caojing073017@gmail.com

THE EMBODIMENT OF LITERARY AESTHETICS IN THE WORKS OF LU YAO IN THE CONTEXT OF THE USE OF LOCAL FOLKLORE 陕北民歌

Lu Yao (路遥, real name Wang Wei guo 王卫国, 1949–1992) is a prominent representative of the galaxy of Chinese writers, whose work developed in the mainstream of “literature of reforms”. His main works are the stories “A touching scene” (“惊心动魄的一幕”, 1980), “Destiny” (“人生”, 1982) and “Hard times” (“在困难的日子里”, 1982), the novel “Ordinary world” (“平凡的世界”, 1986–1989), and others devoted to the description of life of rural residents of the mountainous region Shaanxi (陕西) in the period of economic reforms of the 1970s and 1980s, the author does not seek to offer your “scenario reforms” in the village, as did other writers, but Lu Yao is reform as a complex period of the doubts, objections, losses and at the same time the faith of the younger generation to a better future. All of Lu Yao's works are based on complex psychological and social conflicts that the characters are trying to find a solution. As part of this creative concept, Lu Yao masterfully draws on local folklore (in particular, folk songs from the northern regions of Shaanxi province) to recreate the spiritual state of the characters. The success of a literary work is integral to the author's ability to create bright characters. The latter require special attention to reflecting the psychological states and emotional experiences of the characters that Lu Yao creates, in particular, through the use of authentic folk songs of Northern Shaanxi. The purpose of the proposed research is to determine the ideological and artistic value of folk songs of Northern

Shaanxi in Lu Yao's novel "Ordinary world", as well as to identify the role of folk art in the development of the storyline, highlight the spiritual world of the writer and create vivid characters. Thus,

a significant number of quotes from folk songs of Northern Shaanxi have a special aesthetic value, closely related to the specifics of local ethnic art and the author's deep interest in revealing them. Fragments from folk songs of Northern Shaanxi, used in the text of the novel "Ordinary world", make it possible to create dynamic and emotionally rich portrait characteristics of the characters. It should be recognized that the involvement of rather specific lyrics of folk songs of Northern Shaanxi in literary works can have a negative impact on the artistic palette of these works, as well as their popularization. At the same time, this technique undoubtedly enlivens Lu Yao's realistic narration, emphasizes the artistic specifics of his works and plays the role of a kind of "marker" of the author's personal style.

Key words: China, Northern Shaanxi, folklore.

Постановка проблеми. Актуальність нашого дослідження полягає у необхідності здійснення аналізу народних пісень Північної Шеньсі у творчості Лу Яо як елемента розвитку сюжетної лінії та відображення психологічних станів персонажів. Це уможливить з'ясування ролі народного мистецтва у сучасній китайській літературі реалістичного напрямку.

У статті застосовані такі методи дослідження: 1) дефінітивний – задля визначення поняття «народна пісня північної Шеньсі» та з'ясування сутності естетичної системи цінностей; 2) культурно-історичний – задля встановлення етнонаціональної специфіки фольклорних образів та символів у сучасній китайській літературі (зокрема, творчості Лу Яо); 3) метод психоаналізу – з метою виявлення зв'язку між духовним станом персонажів та символізму народно-пісенного мистецтва.

Мета статті – визначення ідейно-художньої цінності народних пісень Північної Шеньсі у романі Лу Яо «Звичайний світ», а також виявлення ролі народного мистецтва у розвитку сюжетної лінії, висвітлення духовного світу письменника та створення яскравих персонажів.

Виклад основного матеріалу та аналіз досліджень. Літературний стиль має стосунок до художньої оригінальності, в якій творча особистість письменника проявляється через словесну структуру в органічному цілому літературного твору і може викликати у читача тривалу естетичну насолоду (Tong Qingbing, 2005: 287). Естетична цінність літературного стилю полягає насамперед у тому, що він може подолати обмеження часу, простору, соціального стану. Водночас

те, якою мірою може бути реалізована естетична довершеність стилю, часто залежить від ціннісної орієнтації і обмежується нею (Tong Qingbing, 2005: 296). Використання народних пісень на півночі провінції Шеньсі є одним із улюблених прийомів збагачення авторського стилю Лу Яо шляхом синтезу власне художнього стилю та унікальної регіональної культури. Однак за життя Лу Яо естетична цінність локального фольклору була похована, оскільки на той час не всім читачам він був доступний. Широка аудиторія не розуміла діалектів і не могла глибоко зрозуміти зміст і красу народних пісень Північної Шеньсі, а особливо емоційне вираження героїв, інтертекстуальність сюжету, відображення суперечностей тощо, тому було важко досягти емпатії. Однак нинішній розвиток суспільства, диверсифікація та інтеграція культур, а також популяризацією інтернету спричинили увагу читачів до різних проявів регіональних культур і, разом з тим – поновлення інтересу до творчості письменників-виразників цих культур. Тож унікальність літературного стилю Лу Яо знову стає предметом уваги і вивчення в китайських літературних колах.

Лу Яо у своїх творах досить послідовно використовує народні пісні Північної Шеньсі, зокрема у романі «Звичайний світ»:

«На березі з-під торішньої пожухлої трави з'явилися світло-жовті й ніжно-зелені пагони, даруючи людям свою життєдайність. Уздовж дороги між рядами верб, оповитих туманом зелені, ширяли ластівки з ножице-подібними хвостами. Деся із гір долинули дівочі наспіви сінтяню, вони то затихали, то знову проривались:

正月里冻冰呀立春消，
二月里鱼儿水儿水上漂，
水呀上漂来想起我的哥！
想起我的哥哥，
想起我的哥哥，
想起我的哥哥呀你等一等我……

Перший місяць – лід замерзає, а навесні тане,
Другий місяць – риба у воді, у воді плаває,
У воді, гей, пливу я – хлопця згадую!
Хлопця згадую я,
Хлопця згадую я,
Хлопець мій, гей, ти мене зачекай...

Шаоань (少安) і Жуньє (润叶) одне за одним ішли стежкою уздовж берега річки Юаньсі у напрямку верхньої течії. Вони були оповиті

чарівною красою весняного краєвиду, від чого на душі було мило й затишно. Це змусило їх деякий час мовчати.

«Не поспішай! Я не годна тебе наздогнати!» – нарешті сказала Жуньє, піднявши голову й посміхнувшись до Шаоаня. 少安和润叶相跟着, 沿着原西河畔的一条小路, 往河上游的方向走着。他们沉浸在明媚的春光中, 心情无限的美妙。这倒使他们一时没有说什么话。

‘你走慢一点嘛! 我都撵不上你了!’ 润叶终于扬起脸对少安笑着说。(Lu Yao, 2013: 104)

Пісня *сінъянью*, залучена автором, влучно оспівує історію стосунків Шаоаня та Жуньє, ніби хлопець і дівчина з пісні – це вони самі. З іншого боку, це виражає ніжні почуття Жуньє до Шаоаня, про які вона не наважувалася сказати через свою сором’язливість.

Водночас слід зазначити, що протягом усього роману згадуваний фрагмент *сінъянью* неодноразово з’являється в процесі розвитку почуттів між Шаоанем та Жуньє. Спочатку вони переживали взаємні романтичні почуття, потім були змушені розлучитися через тиск жорстокої реальності, і зрештою вони просто зосередилися на спогадах на певному етапі свого життя... Фрагмент *сінъянью* супроводжує зміни в особистих стосунках пари головних героїв.

«Шаоань і Жуньє поволі глянули одне на одного і посміхнулись, після чого затамувавши подих, заслухались сумовитою і водночас прекрасною мелодією *сінъянью* дядька Ванью:

Домовилися зустрітися, гей, але ти не прийшов,

Кілька разів до тебе заходила я.

Я стоптала свої черевики, бігаючи вздовж берега,

Все ще сумую за тобою, коли віч-на-віч сідаю.

Лілеї розквітають у затоці,

Розкажи поволі, що жеврє в душі

Цей наспів ніби виконаний для них двох, через що їхні обличчя зашарілись, як вогонь.»

少安和润叶不由相视一笑, 然后便敛声屏气听着万有叔又酸又甜的信天游:

说下个日子呀你不来,
硷畔上跑烂我的十眼鞋。

墙头上骑马呀还嫌低,

面对面坐下还想你。

山丹丹花儿背洼洼开,

有什么心事慢慢价来...

这首歌好像正是给他们两个人唱的, 这使他们的脸如同火一样烫热。(Lu Yao, 2013: 155)

Після того, як Жуньє нарешті наважилася написати Шаоаню про своє кохання, вона тривалий час не мала можливості зустрітися з ним, тому не знала, що він думав. Цього разу вони зустрілися і сіли пліч-о-пліч. У такій ситуації, як у пісні, Жуньє думала про Шаоаня і хотіла дізнатися, щор він відповість. Шаоань справді відчував прихильність дівчини до себе і знав про свою любов до неї, однак це непокоїло його – він не знав, як поговорити про це з Жуньє: навіть якщо вони обидва мають спільну думку, реальність жорстока. Жуньє виросла в заможній родині і має гідна роботу вчительки у місті. Хоча він також прагне прогресу, він змушений залишатися в селі через скруту в сім’ї. Таким чином, вони обидва не можуть сподіватися, що із закоханих перетворяться на щасливе подружжя. Тож, з одного боку, в наспіві *сінъянью* приховані прекрасні почуття, а з іншого – натяк на те, що кохання між Шаоанем і Жуньє не може розквітнути.

罐子村的亲朋你细听,
欢迎你们来到双水村。
你问我们栽下什么灯?
今年和往年大不相同—
西瓜灯, 红腾腾,
白菜灯, 绿葱葱,
韭菜灯, 翠铮铮,
芫荽灯, 碎粉粉,
茄子灯, 紫茵茵,
七扭八歪是黄瓜灯!
龙儿灯, 满身鳞,
凤儿灯, 花蓬蓬,
老虎灯, 实威风,
摇头摆尾是狮子灯!
银蝶金蝉莲花灯.....

*Любі друзі з села Гуанзи, слухайте уважно,
Ласкаво просимо в село Шуаншуй.
Ви запитуєте, які ліхтарі ми повісили там?
Цього року не такі, як в минулі роки –
Ліхтар-кавун, палаюче-червоний,
Ліхтар-капустина, ніжно-зелена,
Ліхтар-цибулина, темно-зелена,
Ліхтар-коляндра, рясна-попеляста,
Ліхтар-баклажан, густо-фіолетовий,
Увесь покручений ліхтар-огірок!
Ліхтар-дракон, укритий лускою,
Ліхтар-фенікс, квітчасто-яскравий,
Ліхтар-тигр, на вигляд величний,
Трясе головою і хвостом – це левиний ліхтар!
Срібний метелик, золотий цикада,
а ще є лотос-ліхтар ...” (Lu Yao, 2013: 413)*

Янге є найпопулярнішим і найжвавішим фестивалем у сільській комуні під час свята ліхтарів 15 числа першого місяця за традиційним календарем, це також традиція, що передається з покоління в покоління. Захоплива народна пісня з Північної Шеньсі є музичним супроводом сільського *янге*, котрий відтворює радісну атмосферу привітання в селі Шуаншуй.

Висновки. Наше дослідження дало підстави стверджувати, що у романі «Звичайний світ» використання Лу Яо народних пісень Північної Шеньсі спрямоване на виконання наступних художніх завдань:

1. Значна кількість цитат з народних пісень Північної Шеньсі мають особливу естетичну цінність, тісно пов'язану зі специфікою місцевого етнічного мистецтва та глибокою зацікавленістю автора в їх розкритті.

2. Фрагменти з народних пісень Північної Шеньсі, вжиті у тексті роману «Звичайний світ», уможлиблює створення динамічних та емоційно насичених портретних характеристик персонажів: уникнення постійної деталізації в описах персо-

нажів компенсується проєкцією їхніх життєвих ситуацій на драматичні сюжети народних пісень. Таким чином увиразнюються душевні переживання героїв та зміни їхніх психологічних станів.

3. Варто визнати, що залучення досить специфічних текстів народних пісень Північної Шеньсі в літературні твори, може справляти негативний вплив на художню палітру цих творів, а також їх популяризацію. Так, зміст та естетична цінність текстів народного мистецтва може бути незрозумілою читачам, які не володіють місцевим діалектом, а отже не здатні вповні перейнятися змістом твору. Такі тексти викликають певні труднощі в процесі перекладу іноземними мовами та адекватному сприйнятті іноземними реципієнтами, а отже й мають обмежені можливості щодо поширення серед світової читацької спільноти. Це певною мірою стосується творчості Лу Яо, який активно використовує пісенний фолклор у своїх текстах. Водночас цей прийом безсумнівно оживлює реалістичну нарацію Лу Яо, увиразнює художню специфіку його творів та відіграє роль своєрідного «маркера» авторського ідіостилу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Babuts Nicolae. Memory, Metaphors, and Meaning. Reading Literary Texts. New Brunswick and London : Transaction Publishers, 2009. 219 pp.
2. Jonathan Culler, Literary theory: A very short introduction, Oxford University Press, New York, 1997, 157 pp.
3. Rene Wellek, Austin Warren, Theory of Literature, London, Peregrine Books Press, 1985, 390 pp.
4. Turner M. The Literary Mind: The Origin of Thought and Language. N.Y.; Oxford : Oxford University Press, 1998. 187 pp.
5. 曹为. 试论文学审美的三种境界.南京理工大学学报. 2018年. 第31卷, 第5期, 第45–49页.
6. 陈维型. 论文艺的价值取向.淮北煤师院学报.1990年.第2期, 第41–47页.
7. 厚夫, 路遥传, 北京, 人民文学出版社, 2014年, 共379页.
8. 刘学明.新时期小说文化叙事的三种形态及其文学意义. 中国现代文学论丛, 2019年第2期, 第103–111页.
9. 垄耘. 陕北文学与陕北文化. 延安大学学报. 1997年.第3期, 第76–79页.
10. 路遥. 平凡的世界. 北京:十月文艺出版社. 2013, 第104, 155, 413页.
11. 路遥研究资料 / 雷达主编, 李文琴编选. 济南:山东文艺出版社. 2006, 共582页.
12. 马至融、向怡. 陕北文化的沉积与陕北文学的审美风范.延安大学学报. 1996年.第3期, 第93–97页.
13. 文学理论教程/童庆炳主编.修订2版. 北京:高等教育出版社. 2005, 共389页.

REFERENCES

1. Babuts Nicolae. (2009) Memory, Metaphors, and Meaning. Reading Literary Texts. New Brunswick and London: Transaction Publishers, 219 pp.
2. Jonathan Culler. (1997) Literary theory: A very short introduction, Oxford University Press, New York. 157 pp.
3. Rene Wellek, Austin Warren. (1985) Theory of Literature, London, Peregrine Books Press. 390 pp.
4. Turner M. (1998) The Literary Mind: The Origin of Thought and Language. N.Y.; Oxford: Oxford University Press, 187 pp.
5. Cao Wei. (2018) 试论文学审美的三种境界.[Try to discuss the three realms of aesthetics] 南京理工大学学报 : Journal of Nanjing University of Science and Technology, 45–49. [in Chinese]
6. Chen Wei xing. (1990) 论文艺的价值取向.[The value orientation of Literature and art] 淮北煤师院学报 : Journal of Huaibei Coal Normal University, 41–47. [in Chinese]
7. Hou Fu. (2014) 路遥传 [Biography of Lu Yao]北京 : 人民文学出版社. Beijing, People's Literature Press, 379 pp. [in Chinese]
8. Liu Xue ming. (2019) 新时期小说文化叙事的三种形态及其文学意义. [The three forms of novel cultural narrative in the new period and their literary significance] 中国现代文学论丛 : Collection of Modern Chinese Literature, 103–111. [in Chinese]
9. Long Geng. (1997) 陕北文学与陕北文化. [Northern Shaanxi Literature and Northern Shaanxi Culture] 延安大学学报 : Journal of Yan'an University, 76–79. [in Chinese]

10. Lu Yao. (2013) 平凡的世界. [Ordinary world] 北京:十月文艺出版社. Beijing, October Literature and Art Press. 104, 155, 413 pp. [in Chinese]
11. Lei Da, Li Wen qin. (2006) 路遥研究资料 [Lu Yao Research Materials] 济南: 山东文艺出版社. Jinan, Shandong Literature and Art Press. 582 pp. [in Chinese]
12. Ma Zhi rong, Xiang Yi. (1996) 陕北文化的沉积与陕北文学的审美风范. [The deposition of Northern Shaanxi culture and the aesthetic style of Northern Shaanxi literature] 延安大学学报 : Journal of Yan'an University, 93–97. [in Chinese]
13. Tong Qingbing. (2005) 文学理论教程 [Literature theory] 北京 : 高等教育出版社. Beijing, Higher Education Press. 389 pp. [in Chinese]